

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Klassiõpetaja õppekava

Jaana Veri

MITTETRADITSIOONILISTE ÕPPIJATE ARVAMUSED ÕPPIMISE KOHTA
ÜLIKOOLIS, E-ÕPPES JA COVID-19 TINGITUD DISTANTSÕPPES

Magistritöö

Juhendaja: kaasprofessor Mari Karm

Tartu 2022

Kokkuvõte

Mittetraditsiooniliste õppijate arvamused õppimise kohta ülikoolis, e-õppes ja probleemid COVID-19st tingitud distantsõppes

Käesoleva magistritöö eesmärgiks on välja selgitada mittetraditsiooniliste õppijate arvamused õppimise kohta ülikoolis, e-õppes ja probleemid COVID-19st tingitud distantsõppes. Töös avatakse mittetraditsiooniliste õppijate olemus ja antakse teoreetiline ülevaade mittetraditsiooniliste õppijate kohanemisest kõrgkoolis. Tähelepanu on pööratud õppimist toetavatele ja takistatavatele teguritele ning sellele, kuidas tuleb mittetraditsiooniline õppija toime digitehnoloogia kasutamisega nii õppimise kui ka COVID-19 poolt pealesunnitud distantsõppe ajal. Töö käigus selgusid kitsaskohad mittetraditsiooniliste õppijate õpingutes. COVID-19st tingitud olukorraks ei oldud valmis ei ülikoolis ega ka koduses perekondlikus elus. Magistritöö tulemused pakuvad õppejõududele teadmisi sellest, kuidas mittetraditsiooniline õppija tunneb ennast ülikoolis õppides. See võimaldab õppejõududel paremini toetada mittetraditsioonilist õppijat tema õpingute ajal.

Märksõnad: mittetraditsiooniline õppija; digitehnoloogia; nüüdisaegne õpikäsitus, distantsõpe.

Abstract

Non-traditional learners' attitude toward studying at university, e-learning and problems with distance learning due to COVID-19

The aim of the thesis is to find out non-traditional learners' attitude toward studying at university, e-learning and problems with distance learning due to COVID-19. The thesis clarifies the nature of non-traditional learners and gives atheoretical overview of the adaptation of non-traditional learners at university. The focus is on supportive and obstructive factors of learning and how non-traditional learners cope with digital technology while learning and during distance learning due to COVID-19. Difficulties related to the studies of non-traditional learners during distance learning arose. Neither the university nor people at home were not ready for the situation that came with COVID-19. The outcome of the thesis gives the lecturers some knowledge on how non-traditional learners feel while studying at university. The latter enables the lecturers to support non-traditional learners during their studies.

Keywords: non-traditional learner; digital technology; modern concept of learning; distance learning.

Sisukord

Kokkuvõte	2
Abstract	3
Sissejuhatus	5
1. Teoreetiline ülevaade	6
1.1. Mittetraditsioonilise õppija iseloomustus	6
1.2. Mittetraditsioonilise õppija õppimist toetavad ja takistavad tegurid.....	7
1.3. Mittetraditsiooniline õppija ja digitehnoloogia kasutamine	10
1.4. Mittetraditsiooniliste õppijate probleemid COVID-19 tingitud distantsõppe ajal	12
2. Metoodika	14
2.1. Valim	14
2.2. Andmete kogumine.....	15
2.3. Andmeanalüüs	16
3. Tulemused.....	17
3.1. Kasutust leidnud e-keskkonnad	18
3.2. Mittetraditsioonilise õppija õppimist toetavad ja takistavad tegurid ülikoolis.....	19
3.3. Mittetraditsioonilise õppija kohanemine e-õppega.....	20
3.4. Õppijate hakkama saamine distantsõppega	23
3.5. Uuriija refleksioon	27
4. Arutelu	27
Tänuõnad	31
Autorsuse kinnitamine.....	31
Kasutatud kirjandus.....	32
Lisad	36
Lisa 1. Intervjuu kava	36
Lisa 2. Kodeerimine QCAmapi programmis.....	38

Sissejuhatus

Ühiskond meie ümber muutub pidevalt ning seoses ühiskonna muutumisega on tekkinud vajadus elukestva õppe järele. Eestis on mittetraditsiooniliste õppijate arv viimastel aastatel hakanud tõusma, moodustades 2016/17. õppeaastal üliõpilaskonnast 26%. Bakalaureuseõppes on õppijate osakaal püsivalt 14%, samas on magistriõppes mittetraditsioonilise õppijate osakaal tõusnud (Reinhold, 2017).

Haridus- ja Teadusministeeriumi väljaandes „Tark ja tegus Eesti 2035“ märgivad autorid (Sutrop *et al.*, 2019), et aastaks 2035 muutub veelgi olulisemaks elukestev õpe ja töötajate valmidus end elu jooksul täiendada või ümber õppida. Seejuures on oluline arvestada nüüdisaegse õpikäsituse eesmärgi ning toetada ennastjuhtivate õppijate kujunemist, et nad oleksid avatud ja valmis elukestvaks õppeks ja suudaksid leida võimalusi eneseteostuseks. Saar jt (2012) toovad välja, et tänases ühiskonnas on mittetraditsiooniliste s.o. õpingutega paralleelselt töötavate täiskasvanud õppijate arvukus suurenenud ning traditsioonilised tudengid on muutunud vähemuseks. Mittetraditsiooniliste tudengite osakaal on Eesti kõrghariduses üks Euroopa riikide suuremaid. Ka Praxise (2010) uurimus põhjal võib väita, et Eestis on keskmisest vanemate, üle 25-aastaste õppijate osakaal kasvutrendis. Roosalu jt (2013) uurimusest ilmneb, et 80 % mittetraditsioonilistest õppijatest töötab õpingutega samaaegselt ning 70 % nimetab töötamist oma põhitegevuseks. Seevastu õppimist peab oma põhitegevuseks vaid 19% õppijatest. Põhjus, miks täiskasvanueas taas õppima asutakse, võib seisneda selles, et erinevatel asjaoludel on õpingud varem pooleli jäänud ja on tekkinud soov või vajadus õppimist hiljem jätkata, sest tänases muutuv maailmas hakkamasaamine nõuab töö kõrvalt täiendamist. Täiendamise vajadus võib kerkida päevakorda ka seoses sellega, et tuleb vahetada elukutset või eriala ning seetõttu tuleb uuesti õppima asuda. Õpingute eesmärgi saavutamise seisukohast peetakse oluliseks kõrgkoolis õppijate toetamist, innustamist ja abistamist. Tähtis on see, kuidas toimib õppijate ja õppejõu vaheline suhtlus ning mil viisil antakse õppijatele tagasisidet nii ootuste kui õpitulemuste kohta (Saar *et al.*, 2012).

Kokkuvõtvalt - ühelt poolt võib öelda, et täiskasvanueas õppimine toimub tavaliselt töö, pere ja muude kohustuste kõrvalt. Muutunud õpetamisviis nõuab õppijatelt suuremat digipädevust ning õppimist ja suhtlemist arvuti vahendusel, mis tekitab lisaraskusi. Teiselt poolt, kuigi mittetraditsiooniliste õppijate arv ülikoolis kasvab, ei ole piisavalt teadmisi mittetraditsioonilise õppija kohanemisest ülikooli õpingutega. On väga oluline märgata, mis

Õppijat motiveerib ning missugused on tema ootused, vajadused ja prioriteedid. Erilist tähelepanu vajavad need õppijad, kelle õpingud takerduvad digioskuse puudulikkuse tõttu. Antud uurimistö eesmärgiks on tuua selgust nendesse probleemidesse, anda teooriale toetudes ülevaade mittetraditsiooniliste õppijate olemusest, nende kohanemisest kõrgkoolis. Selgitada välja õppimist toetavad ja takistavad tegurid ning see, kuidas tuleb mittetraditsiooniline õppija toime digitehnoloogia kasutamisega õpingute käigus. Käsitlust leiab ka COVID-19 poolt pealesunnitud keeruline olukord ja sellest tingitud probleemid.

1. Teoreetiline ülevaade

1.1. Mittetraditsioonilise õppija iseloomustus

Ülikoolis õppijad on muutunud viimastel aastatel mitmekesisemaks ning üliõpilaste eripära mõistmiseks on oluline määratleda, mis iseloomustab erinevaid üliõpilaste rühmi.

Mittetraditsioonilised õppijaid pole teaduskirjanduses üheselt määratletud (Valk, 2005).

Pigem piirduakse nende kirjeldamisega, lähtudes ülikooli õppima tulevate üliõpilaste vanusest, nende valitud õppevormist, täiskasvanute sotsiaalsete rollide ja staatuse tunnustest, nagu perekond, lapsevanemaks olemine ja rahaline iseseisvus, samuti see, kas nad töötavad täis- või osalise töökoormusega, osalise tööajaga või ei tööta üldse (Daiva, 2017).

Rabourn jt (2018) kirjelduse kohaselt jätkavad mittetraditsioonilised õppijad oma poolelijäänud haridusteed, olles seotud samal ajal tööga, registreerivad end õppima osalise ajaga ja on tõenäolisemad veebis õppijad.

Schuetze ja Slowey (2002, viidatud OECD, 1987 j) uuring näitas, et mittetraditsiooniliste õppijate määratlemisel eristati nelja täiskasvanud õppijate kategooriat:

- täiskasvanud õppijad, kes astuvad kõrgharidusse või naasevad ülikooli pärast pikemat pausi;
- õppijad, kes esindavad konkreetseid vanusekategoriasid (näiteks üle 25 aastased);
- täiskasvanud õppijad, kes astuvad kõrgharidusse täiskasvanuna elukogemuse alusel (mis on saadud töötades, pereelus ja /või kaasatuna kogukonna tegevustesse);
- täiskasvanud õppijad, kes on kõrghariduse omandanud varasemalt ja naasevad nüüd uuesti ametialase professionaalsuse tõstmiseks või teise akadeemilise hariduse omandamiseks.

Saar jt (2012) toovad välja, et mittetraditsiooniline õppija on varem kõrgkoolist kõrvale jäänud või on teistega võrreldes olnud vähemuses. Haidaku (2009) määratluses on mittetraditsiooniline õppija inimene, kes on oma esmase hariduse juba omandanud, seejärel

on teinud õpingutesse pausi ja hiljem pöördunud õpingute juurde tagasi. Õppimine ei ole tema põhitegevus, ta õpib töö- ja pereelu kõrvalt. Mõnikord kasutatakse mittetraditsiooniliste õppijate kirjeldamiseks nende võrdlemist traditsiooniliste õppijatega. Mittetraditsioonilistele õppijatele on omane küpsus ja rohkem kogemusi võrreldes nooremate, traditsiooniliste õppijatega. Samuti iseloomustab neid iseseisvus, sisemine motivatsioon, vastutus ja sihikindlus. Need omadused võimaldavad mittetraditsioonilistel õppijatel järgida oma elu eesmärke, õppida ja liikuda seatud eesmärkide poole (Daiva, 2017). Käesolevas töös mõistetakse mittetraditsioonilist õppijat üliõpilasena, kes on varem erinevatel põhjustel, näiteks sotsiaalsetel, majanduslikel või isiklikel põhjustel kõrgharidusest kõrvale jäänud ning kes jätkab oma õpinguid põhitöö kõrvalt.

1.2. Mittetraditsioonilise õppija õppimist toetavad ja takistavad tegurid

Kuna mittetraditsioonilised õppijad õpivad põhitöö ja pere kõrvalt ning neil on olnud õppimises pikem paus, siis võib järeldada, et mittetraditsioonilistel õppijatel on erinevaid raskusi ja takistusi, et oma õpingud lõpetada ning nad vajavad seega rohkem igakülgset tuge ja abi (Mallmann & Lee, 2016). Schuetze ja Slowey (2002) meelest on täiskasvanud õppijatel vaja kohaneda uuenenud õppemeetodite ja vahenditega. Samuti tuleks arvestada uue olukorraga, mille õppima asumine kaasa toob. Kohaneda tuleb õppekorraldusega (Merrill, 2015, Meehan & Howells, 2017, Cotton *et al.*, 2017), sest järjest enam kasutatakse ülikoolides e-õpet. Uuringud tõestavad, et õppejõudude individuaalne juhendamine, paindlik õppetöökorraldus ja õppetoetused on olulised faktorid, mis aitavad kaasa, et mittetraditsioonilised õppijad lõpetavad oma õpingud (Roosalu *et al.*, 2013).

Õpikeskkonna puhul on väga oluline, et õppematerjalid oleksid kättesaadavad ja õppeaeg paindlik, sest see võimaldab mittetraditsioonilistel õppijatel sobitada tööd ja õpinguid (Saar *et al.*, 2012). Roosalu jt (2013) uuringust ilmneb, et mittetraditsioonilised õppijad tajuvad positiivselt kõrgkooli õpikeskkonda. Hinnatakse kõrgelt õppijate vahelisi suhteid, õpingutesse kaasatust ja õppejõudude toetust. Positiivne õpikeskkond suurendab õpirõõmu. Suurem akadeemiline ja sotsiaalne kaasatus loob õppijate omavahelise ning õppijate ja õppejõudude parema kontakti. Cotton jt (2017) toovad välja, et oluline on sotsiaalsete võrgustike loomine, see võimaldab ja suurendab mittetraditsioonilistel õppijatel üksteist õppimisel toetada. Jagatud kogemused aitavad suurendada õppijate enesekindlust, suhtlemine ja koostöö veebis aitab üksteise õppimist toetada (Ruey, 2010). Suurenenud sotsiaalne kaasatus toob kaasa suurema naudingut ja rahulolu õppetöoga. Rahulolu luuakse

veebipõhistes sotsiaalmeedia kogukondades ja see loob ühtekuuluvustunde. Eelkõige võib sotsiaalgrupi kasutuselevõtt olla abiks õpilaste paremale sotsiaalsele kaasatusele ja õpikogukonda kuulumise tunnetamisele (Meehan & Howells 2017). Crossian jt (2003) toovad välja, et arenevad õpisuhted on olulised ja võivad lõpuks ulatuda ka väljaspoole õpikeskkonda.

Õppekarjääri kujunemisel on oluline, kuidas õppekorraldus vastab täiskasvanute ootustele. Merrill (2015) peab tähtsaks eakaaslaste toetust, mis on täiskasvanute õppijatel akadeemilise keele ja kultuuri mõistmisel hädavajalik. See hõlmab üksteise abistamist kirjalikes töödes ja lugemismaterjalide mõistmist ning üksteise julgustamist.

Ülioluline on perekonna toetus, näiteks partnerid, vanemad, lapsed ja sõbrad, sest õppimise toetamiseks on sotsiaalsed suhted võtmeteguriks ja aitavad kaasa õppekarjääri kujunemisele (Gallacher *et al.*, 2002, Meehan & Howell, 2017). Cotton jt (2017) toovad välja, et tugevad perekondlikud sidemed on sageli just eduka õppimise ja lõpetamise aluseks. Oluline on töökoha toetus. Töökohast õppepuhkuse saamine ja positiivne suhtumine on oluline faktor, et mittetraditsiooniline õppija saaks oma õpingud positiivselt lõpetada (Roosalu *et al.*, 2013). Kokkuvõtvalt võib öelda, et mittetraditsioonilise õppija toetavateks teguriteks on positiivsed suhteid õppejõududega, koostööd õpingukaaslastega, toetust töökohast ja suureks rolliks peetakse ka pere ja lähedaste toetust.

Teaduskirjanduses on mittetraditsiooniliste õppijate õppimist takistavad tegurid erinevat käsitlemist leidnud. Mittetraditsioonilise õppijate õppimist võivad takistada nii sisemised kui ka välised takistused, tema enda elukorraldus, õpioskused ja ka õpingute korraldus ülikoolis. Eestis tuuakse uurimustes esile aja ja rahaga seotud raskused: õppimiseks on liiga vähe aega, õpingud toimuvad ebasobival ajal, materiaalsed probleemid. Nimetatud raskusi tuntakse just kutse- ja kõrghariduse tasemel (Saar *et al.*, 2012). Sarnaseid aspekte rõhutavad mitmed uurimused (Gallacher *et al.*, 2002; Schuetze & Slowey, 2002; Räs *et al.*, 2014). Kardetakse, et pole garantiid, et peale õpingute lõppu suureneks sissetulek (Schuetze & Slowey, 2002). Kuigi kõrgkoolid on loonud kolledžeid eri piirkondadesse ning tänu sellele vähenevad õppijate sõidu- ja majutuskulud, kaasnevad kõrghariduse omandamisega siiski suured väljaminekud. Tasuda tuleb elamise eest õppesessioonide ajal ning kulukas on ka transport.

Ajalist raskust tajutakse enam just sessioonõppes. Kui elus on erinevaid sfääre, mis nõuavad tähelepanu, siis paindlikuma õppe kasuks otsustamine ei lahenda ajaga seotud probleeme. Töö kõrvalt aja leidmine õpinguteks on üks põhilisi põhjusi, miks õpingud ka katkestatakse (Saar *et al.*, 2012). Suurimaks probleemiks on välja toodud pereelu

korraldamine õpingute ajal. Nagu juba eelpool nimetatud, on mittetraditsioonilised õppijad samal ajal seotud ka töö- ja perekohustustega (Talviste, 2011). Merrill (2015) märgib, et perekohustused on mittetraditsiooniliste õppijate seas üheks mittelõpetamise peamiseks põhjuseks. Õppivad lapsevanemad on suurema ajalise surve all kui teised õppijad. Väikeste laste vanematel ja koolilaste vanematel jääb õppimiseks vähe aega, kuna neil on raskusi õpingute ühendamisega elu teiste sfääridega (Roosalu *et al.*, 2013). Kaugõppesessioonidel käimine ei ole mittetraditsiooniliste õppijate jaoks lihtne: tuleb korraldada lastehoid, töölt puudumine. Päevaõppe ajal saab kasutada riiklikku lastehoidu, aga õhtuti ning nädalavahetustel tuleb palgata lapsehoidja või kasutada mõnda pereliiget. Tihti tuleb ette, et mittetraditsioonilised õppijad võtavad lapsed kooli kaasa (Saar *et al.*, 2012). Sarnaseid aspekte rõhutatakse ka teistes uurimustes (Gallacher *et al.*, 2002; Räis *et al.*, 2014; Schuetze & Slowey, 2002).

Mittetraditsiooniliste õppijate puhul on suureks takistuseks õppima asumisel kõrgkoolis õppimise kindluse puudumine. Mittetraditsiooniline õppija tunneb hirmu, et ta ei saa hakkama. Õpingute ajal tajutud raskused vähendavad kindlustunnet edukaks lõpetamiseks (Roosalu *et al.*, 2013). Osa autoreid käsitleb õppimist takistavaid tegureid kui õpibarjääre (Illeris, 2017, viidatud Jakobson, 2021, j) ja liigitab need emotsionaalseteks, kognitiivseteks ja sotsiaalseteks. Emotsionaalseteks barjäärideks peetakse tunnetest lähtuvaid takistusi nagu madal enesehinnang, hirm- või motivatsiooniprobleemid. Kognitiivse barjääri korral oleks puudujäägid õpioskustes või puudulikud eelteadmised jne. Sotsiaalsed barjäärid on ümbrusest lähtuvad takistused. Suurem võiks olla toetus õppejõudude poolt. Oma uurimuses õpibarjääride ületamise toetamisest märgib Mõisavald (2011), et õppejõudude võimalustest õppijate toetamiseks kirjandus puudub. Õppejõud vajaksid teoreetilisi teadmisi õpibarjääridest ja nad peaksid kursis olema õppimist takistavate teguritega, et mõista õppijate eneseregulatsioonioskuste arendamise olulisust ning kasutada suhtlemisel põhinevaid toetamise võimalusi.

Merrill (2015) väidab, et paljud varajased lahkujad olid õpingud katkestanud põhjustel, mida oleks saanud vältida, kui oleks olnud praktiline toetus. See hõlmab rahalist toetust, nõustamist, laste hooldust ja spetsialistide tuge. Toetus sisseastumisel ja õppimist ettevalmistamistavad programmid soodustavad ja aitavad kohaneda ülikoolieluga. Kokkuvõtlikult võib öelda, et mittetraditsiooniline õppija vajab erinevate raskustega hakkama saamiseks igakülgset toetust ja abi nii perekonnalt, koolilt, töökohast kui kogu ühiskonnalt. Mittetraditsiooniliste õppijate peamised raskused on seotud aja, raha ja õpingute kõrvalt töötamisega.

1.3. Mittetraditsiooniline õppija ja digitehnoloogia kasutamine

Digitehnoloogia kasutamise juures on oluline, et õppejõud looksid positiivse sotsiaalse õhkkonna. Mittetraditsiooniliste õppijate õppimist kõrgkoolis saab toetada e-õppe või kombineeritud õppe abil. Selline õppeviis on oluline mittetraditsioonilistele õppijatele, kuna see aitab kokku hoida aega, sõidu- ja majutuskulusid ning saab õppida kodust lahkumata.

Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse kvaliteediagentuur (2020), edaspidi EKKA, kasutab ülikoolis õppimist ja õppijaid määratledes järgmisi termineid: lähiõpe on auditooriumis või klassiruumis toimuv õpe. Kaugõppes ehk distantsõppes osalejad asuvad füüsiliselt üksteisest kaugel ja õpe võib toimuda põim- või veebiõppena. E-õpe ehk digiõpe on digivahendite kasutamine õppetöös. Veebiõpe on õppetöö viis, kus õppeprotsess toimub täielikult veebiõppena. COVID-19st tingitud kaugõpet nimetatakse sunnitud kaugõppeks (EKKA, 2020).

Ühiskonna muutustest lähtuvalt on selge, et traditsiooniline haridusmudel ja lähenemisviisid on ebapiisavad ja õppijad vajavad uusi ja erinevaid teabeallikaid, oskusi, rolle ja suhteid. Mittetraditsioonilistel õppijatel on veebipõhine õppimine üks võimalus oskuste täiendamiseks või kraadi omandamiseks. Arvuti vahendusel õppimine aitab paljudel täiskasvanud õppijatel tegelda töö ja perevajadustega samal ajal kui omandatakse haridust.

Internet pole mitte ainult kiire, luues juurdepääsu teabele ja andmetele, vaid see annab ka võimaluse iseõppimiseks kaugõppeprogrammide vahendusel. Tehniline areng muudab haridust üldiselt ja eriti keskharidusjärgset haridust ja koolitust. E- kursused võimaldavad õppida seda, millele täiskasvanud muidu ligi ei pääse, näidates suurt potentsiaali elukestvatele õppijatele, kes saavad valida, mida, millal ja kus õppida. MOOC-id ja muud veebipõhised vahendatud programmid ning kommunikatsiooni tehnoloogia suurendab õppijate valikuvõimalust ja iseseisvat, isejuhitavat õppimist (Schuetze, 2014).

Arvutipõhine kaugõpe pakub mittetraditsioonilistele õppijatele võimaluse õppida tundma tehnoloogiat selle kasutamise kaudu. Samal ajal õpitakse, kuidas teha koostööd teiste geograafiliselt eemal asuvate meeskondadega kui mittetraditsioonilised õppijad tegelevad veebipõhise õpikeskkonnaga. Need veebipõhised oskused on ka töömaailma ülekantavad. Õppija muutub enesekindlamaks. Kõik see nõuab, et mittetraditsiooniliste õppijate tugisüsteemid on paigas ja tõhusalt toimivad, et aidata mittetraditsioonilistel õppijatel ületada arvutipõhise õppega seotud probleemid. Mittetraditsioonilised õppijad on sisemiselt motiveeritud, aga nad võivad vajada täiendavat tuge teatud valdkondades (Whiteman, 2002; Robourn jt 2018). Sealhulgas vajavad abi õppijad, kes on vähem harjunud kasutama

infotehnoloogiat, elektroonseid raamatukogusid ja digiõppevahendeid. Abi vajatakse ka õppekorraldusega seotud info otsimisel, õppeinfosüsteemi (ÕIS) kasutamiseks, sest seal leiab üliõpilane teabe õppekorralduste, tunniplaani, enda õpitulemuste kohta.

Kuigi e-õpe võib avardada mittetraditsiooniliste õppijate õppimisvõimalusi, võivad mittetraditsioonilised õppijad olla raskustes digivahendite kasutamisega. Kuna mittetraditsiooniliste õppijate hulgas on 19 % vanemaid inimesi, kui 41 aastat (Roosalu jt 2013), kellel puudub varasem e-õppe kogemus ja kokkupuude digivahenditega. Kui mittetraditsioonilistel õppijatel on vähem kogemusi arvutiõppega, siis toimub õpe aeglasemalt ja see omakorda tekitab õppimisraskusi märgib Rogers (2002, viidatud Lään, 2014 j).

Tehnoloogia kasutamine on muutnud õppimist ja õppijaid (Oks, 2018). Arvutikasutusoskus kõrgkoolis on vajalik eelkõige kodutööde tegemiseks ja esitamiseks, õppematerjalide kättesaamiseks kui ka e-õppeks. Kaastudengitega omavahelist suhtlust arendatakse *Facebooki* grupi kaudu (Vint, 2017). Sotsiaalmeedia on üldiselt kõigile kättesaadav ning seda kasutatakse eakaaslastega isiklikuks suhtluseks ja info vahetamiseks ning koos õppimiseks (Schuetze, 2014).

Võrreldes nooremate õppijatega kasutavad mittetraditsioonilised õppijad digitehnoloogiat õppimiseks erinevalt. Mittetraditsioonilised õppijad on enesekindlad ja kasutavad tehnoloogiat just siis, kui see tehnoloogia on neile juba tuttav pikemat aega. Mittetraditsioonilistele õppijatele tuleks anda piisavalt aega uute tehnoloogiatega kohanemiseks, eriti just siis, kui nad seda sageli ei kasuta (Staddon, 2020). Selle põhjal võib järeldada, et kui tehnoloogiline vahend on mittetraditsioonilisele õppijale juba tuttav ja ta on seda enne kasutanud, siis ta ei suhtu tehnoloogilisse vahendisse negatiivselt ega karda seda kasutada.

E-õppel on ka omad miinused. Puudub otsene kontakt õppejõududega ja kaasõpilastega, mille tagajärjel võib langeda õpimotivatsioon, võib tekkida tehnilisi probleeme, millega on üksi toimetulek raskendatud. Mõnel õppijal on raske leida internetikasutusvõimalust ja tehnilisi vahendeid. See on suur väljaminek, kuid pikemas perspektiivis tasub see väljaminek ennast kindlasti ära. Kui on tugev õpitahe ja hea toetussüsteem, siis miinused on ületatavad (Pilt & Läheb, 2005). Kui arvestatakse õppijate kogemuste ja vajadustega, siis asutakse meelsamini õpinguid jätkama.

Tänapäevased tehnoloogilised võimalused võimaldaksid kasutada palju laiemat spektrit õppimisviise: interaktiivsed õppevahendid, testid, videoloengud, videokõned (Räis *et al.*, 2014). Oluliseks teguriks on õppimisel see, et õppijad oskaksid kasutada ITK-vahendeid, ülikooli poolt pakutavaid Moodle õpikeskkonda ning ÕIS i platvorme. Oks (2018) toob oma

magistritöös välja, et koolituse kontekstis tuleb arvestada tehnoloogia kasutamise oskuse taset, nii seadme kui keskkondade valikul, mille kaudu õppijale infot jagatakse ja edastatakse. Kõigeeks selleks on ülikoolis rakendatud hulgaliselt erinevaid meetmeid. Nii näiteks toob Pilt (2019) välja, et Tartu Ülikooli e-õppe 2018. aasta statistikas, et e-kursuste arv on Tartu Ülikoolis igal aastal pidevalt suurenenud. 2018. aasta lõpuks oli TÜ Moodle'is kokku 6054 kursust. Sotsiaalteaduste valdkonnas oli 2378 Moodle'i kursust. 2018. aasta lõpuks oli Haridusteaduste instituudis 514 e-kursust. TÜ Moodle'is oli 2018. aasta lõpuks kasutajaid 39552, siia hulka kuuluvad ülikooli kasutajatunnusega kasutajad, kui ka täiendõppe tarbeks loodud kasutajatunnused. Õppija rollis oli Moodle'is kasutajaid 35853 inimest. 2018. aasta lõpu seisuga oli Haridusteaduste instituudis osaliselt veebipõhiseid õppeaineid 314, täielikult veebipõhiseid aineid 23. Veebipõhiste ainekavade osakaal on 65%. Alates 2010.aastast on veebipõhistel ja osaliselt veebipõhistel õppeainete osakaal tõusnud. Kui aastal 2010 oli õppijate arv veebipõhistel või osaliselt veebipõhisel õppeainetel 14013, siis 2018. aasta lõpuks oli see arv tõusnud juba 100076 peale. 2018. a. toimus ülikoolis täiendusõppena 378 osaliselt või täielikult veebipõhist kursust, millel osales kokku 18 493 õppijat. Täielikult veebipõhiseid e-täiendusõppe kursusi oli 147 ehk 38,8 % ning neil osales 13 632 õppijat (Pilt, 2019).

Siit saab järeldada, et üha enam toimub õpe veebipõhiselt või siis osaliselt veebipõhiselt. Sellega kaasneb vajadus, et õppijad oskaksid kasutada digivahendeid. Kui õppijad ei tule toime digivahenditega, siis jäävad nad hätta ka e-õppega ja üldse ülikoolis õppimisega. Nüüdisaegne tehniline areng on loonud võimaluse õppida distantsilt, mis hõlbustab mittetraditsiooniliste õppijate õppimist ülikoolis. Samas kerkib siin esile uus probleem ehk digitehnoloogia kasutamine, millega vanemaealised mittetraditsioonilised õppijad võivad hätta jääda.

1.4. Mittetraditsiooniliste õppijate probleemid COVID-19 tingitud distantsõppe ajal

Uued probleemid tõi kaasa mittetraditsioonilistele õppijatele COVID-19st tingitud distantsõpe. Raaper jt (2021) märkisid, et COVID-19 põhjustas globaalse kriisi kõrghariduses mõjutades kõiki ülikooli töö aspekte. Tekkinud probleemidele on pööranud tähelepanu oma uurimustes ka paljud teised autorid (Etu *et al.*, 2020; 2020; EKKA, 2020; Babb *et al.*, 2021). Ootamatult tekkinud olukorraks puudus valmisolek toimetulekuks nii üliõpilaste kui ka õppejõudude poolt. Suurenes õppijate koormus, eriti algusperioodil, kui tuli distantsõppega

kohaneda. Ka õppejõud ei osanud arvestada töömahuga ja andsid liiga palju iseseisvat tööd. Vaja oli uusi õppemeetodeid ja ka õppematerjale (EKKA, 2020).

Raaper jt (2021) on rõhutanud, et kriisiaegadel on õpilastoetuse ja sotsiaalsete võrgustike arendamine elulise tähtsusega. Juhitakse tähelepanu, et stressi põhjustab mittetraditsiooniliste õppijate erinev sotsiaalne taust. Tähtis osa on küll perekonna toetusel, aga akadeemilist tuge ei suuda perekond alati pakkuda, mistõttu on väga tähtis just mittetraditsiooniliste õppijate tugivõrgustike loomine. Ka õppimisstrateegiad ei ole alati kohandatud nii, et nad julgustaksid mittetraditsiooniliste õppijate vahelisi arutelusid ja suurendaksid õppejõudude ja õppijate suhtlust.

Mitmetele mittetraditsioonilistele õppijatele ei sobi kaugõppevorm. Tunti puudust õppejõududega ja kaasõppijatega suhtlusest. Osadel oli vähene enesejuhtimisoskus, neil oli raske iseseisvalt õppida, oma eesmärgi planeerida ja õppimisele keskenduda. Oli raske iseseisvalt vajalikku infot otsida ja oma õppimist planeerida. Langes õpimotivatsioon, vaja oli emotsionaalset ja psühholoogilist tuge. Sellele juhtis tähelepanu oma kokkuvõttes ka (EKKA, 2020). Babb jt (2021) oma uurimuses rõhutasid, et COVID-19 ja tekkinud olukord mõjutasid mittetraditsiooniliste õppijate vaimset tervist. Kogeti depressiooni, ärevust, esines unehäired, mis mõjutasid vastupidavust ning mistõttu alanes õpivõime. Olukord oli muutunud ka majanduslikus mõttes, osa õppijaid pidi töötama vähese töökoormusega või kaotas töö.

Stressirohket olukorda põhjustas ka mittetraditsioonilistel õppijatel suutmatus tasakaalustada perekondlikke kohustusi, vähest õpiaega ja suurenenud tööpinget. Lisaks oma koormusele tuli aidata digiõppel olevaid lapsi. Murekohaks oli tehniline valmisolek: ei jätkunud digivahendeid, oli probleeme interneti ja selle kvaliteediga, mõningatel juhtudel olid puudujäägid ka digivõimekuses (Etu *et al.*, 2020). Uurimusest (Boeren *et al.*, 2020) ilmnes, et paljud mittetraditsioonilised õppijad pidid tuginema õppimisel ainult mobiiltelefonidele, kuid nendega oli võimatu õpinguid teostada. Esile kerkis ka töökoormuse probleem, et mittetraditsiooniline õppija töötab juba kodukontoris arvetiga ja lisaks oma tööpäevale peab veel tegelema õppetööga. Probleemid ilmnevad, kui peab aitama isiklike lapsi distantõppel või tegelema teiste pereprobleemidega. See lisab veelgi õppimisele pingeid. Mainimata ei saa jätta ka majandusliku olukorra langust, kuna paljud on kaotanud töö.

Kuigi e-õpe võimaldab mittetraditsioonilisel õppijal paindlikumalt oma õppimist korraldada, siis õppetöö täielik kolimine kodukontorisse esitab veelgi suuremaid nõudmis digipädevustele. Raskusi võib valmistada ka nende oskuste omandamine. Igapäevane elukorraldus on muutunud, ei jätku alati ajalisi võimalusi uute keskkondade tundmaõppimiseks. Kokkuvõtvalt võib öelda, et tekkinud olukord esitas

mittetraditsioonilistele õppijatele nii sotsiaalseid, majanduslikke kui ka tehnilisi väljakutseid. Erilistes raskustes olid esmakursuslased. Kõige selle tõttu oleks vaja luua võrgustikke, mis oleksid valmis abi pakkuma nii õppijatele kui ka õppejõududele. Perekond võib küll õppijat toetada, aga pole valmis akadeemiliseks toetamiseks. Vaja oleks juhendmaterjale ja võrgustikke kriisiaegadeks.

Käesolevas magistritöös uuritakse mittetraditsiooniliste õppijate arvamusi õppimise kohta ülikoolis, e-õppes ja probleeme COVID-19st tingitud distantsõppes. Eesmärgist lähtuvalt püstitati kolm uurimisküsimust:

1. Kuidas mittetraditsioonilised õppijad kirjeldavad oma õppimist ülikoolis?
2. Kuidas mittetraditsioonilised õppijad kirjeldavad toimetulekut e-õppega?
3. Kuidas kirjeldavad mittetraditsioonilised õppijad probleeme seoses õppimisega COVID-19st tingitud distantsõppes?

2. Metoodika

Uurimisküsimustele vastuse leidmiseks oli oluline pöörata tähelepanu just täiskasvanud õppijate isiklikele kogemustele, et leida selgitusi ja põhjendusi mittetraditsiooniliste õppijate õppimist toetavate ja takistavate tegurite ja digitehnoloogia kasutamise kohta. Uurimuse eesmärgi saavutamiseks ja uurimisküsimustele vastuse leidmiseks valiti kvalitatiivne uurimisviis, sest see võimaldab mõista uuritavate mõttemaailma, andes uuritavale võimaluse väljendada vabalt oma ideid ja mõtteid teema kohta. Kvalitatiivne uurimus aitab mõista ja välja tuua inimeste mõtteid, mis põhinevad nende endi kogemustel (Õunapuu, 2014).

2.1. Valim

Uurimistöös kasutati eesmärgipärast valimit. Intervjueeritavateks olid mittetraditsioonilised õppijad ülikoolis. Valimi moodustamisel võeti aluseks järgmised kriteeriumid: tegemist oli mittetraditsiooniliste õppijatega ning intervjueeritavad õppisid intervjuu toimumise ajal Tartu Ülikoolis. Uurimustöösse sobivad mittetraditsioonilised õppijad leidis autor oma tutvusringkonnast ja oma juhendaja kaudu. Edasi kasutas töö autor lumepallivalimit, kus intervjueeritavad soovitasid edasi, keda võiks veel intervjueerida.

Uuring viidi läbi kahe erineva intervjuu kaudu. Uuringus osales 15 Tartu Ülikoolis õppivat mittetraditsioonilist õppijat. Valimis oli üks mees ning 14 naissoost mittetraditsioonilist õppijat. Uuritavate hulgas oli nii bakalaureuse kui ka magistriõppes

õppivaid intervjueeritavaid. Uurimuses osalenutest 10 töötas õpetajana ja 5 töötas teistel erialadel.

Algselt oli planeeritud kõik intervjuud läbi viia silmast silma. Kuid see toimus ainult ühe mittetraditsioonilise õppijaga, kuna maailma tabas COVID-19 epideemia ja Eestis kehtestati eriolukord. Seetõttu toimusid intervjuud *Google Meet* keskkonnas. Seoses COVID-19 epideemiaga ja kehtestatud eriolukorra tõttu Eestis kerkisid päevakorda uued probleemid distantsõppega. Nimelt oli olukord täiesti uudne. Õppijad pidid hakkama kasutama märgatavalt rohkem digivahendeid ja see eeldas ka suuremat valmisolekut digiõppeks. Seoses sellega otsustati korraldada veel üks täiendav intervjuu.

Esimene intervjuu toimus kevadel 2020 ja selles osales 10 mittetraditsioonilist õppijat. Uuritavatega võeti algselt ühendust e-kirja kaudu, kuid kuna see ei olnud produktiivne, siis asendati kontakt *Messengeri* kaudu. Teise intervjuu tarbeks võeti ühendust samade mittetraditsiooniliste õppijatega kui esimesel korral. Intervjuu viidi läbi seoses distantsõppega *Google Meeti* keskkonnas. Intervjuu toimus talvel 2021. Seekord uuriti, kuidas mittetraditsioonilised õppijad kohanesid distantsõppega, mis oli tingitud COVID-19st.

2.2. Andmete kogumine

Magistritöö eesmärgiks lähtuvalt oli andmekogumise meetodiks valitud poolstruktureeritud intervjuu, mille põhiküsimused olid eelnevalt ette valmistatud (vt intervjuukava lisa 1). Poolstruktureeritud intervjuu (Laherand, 2012) võimaldab intervjuu käigus esitada täiendavaid ja täpsustavaid küsimusi. Intervjuueeritaval oli võimalik küsimustele rahulikult omas tempos vastata. Küsimuste koostamisel lähtuti antud magistritöö eesmärgist. Eelnevalt toimus prooviintervjuu ning seejärel kontrolliti koos juhendajaga üle intervjuu sobilikkus. Prooviintervjuuks valiti uurijale tuttav mittetraditsiooniline õppija. Intervjuu viidi läbi näost näkku intervjuueeritavale neutraalses kohas ja kestis 50 minutit. Prooviintervjuust selgus, et küsimustik oli sobiv ja muudatusi ei tehtud. Esimesed intervjuud viidi läbi individuaalselt märtsis 2020. Tulemused salvestati. Uurimuses osalejatele selgitati intervjuu alguses magistritöö eesmäärke. Küsiti nõusolekut intervjuu salvestamiseks ning selgitati, et saadud andmeid kasutatakse ainult antud magistritöö koostamiseks. Andmed esitati kasutades pseudonüüme. Vabama ja usaldusväärsema õhkkonna loomiseks esitati intervjuueeritavatele sissejuhatavad küsimused:

Mis ajendas teid ülikooli astuma ning mis valdkonnaga te enne tegelesite? Intervjuu sisulisse ossa kuulusid näiteks järgmised küsimused: *Milliseid e-keskkondi on ülikoolis olles*

kasutada vaja olnud? Milline keskkond on Teile meelepärane ja milline keskkond valmistab Teile kõige rohkem raskusi? Põhjendage, miks valmistab just see keskkond raskusi? Kuidas kohanesite õpingutega distantsõppe ajal? Mis valmistab enam raskusi distantsõppe ajal?

Intervjuu kava on esitatud antud töö lisa 1.

2.3. Andmeanalüüs

Andmeid analüüsiti kvalitatiivse induktiivse sisuanalüüsi meetodil, sest kvalitatiivset sisuanalüüsi sobib kasutada tekstide sisu ja kontekstiliste tähenduste uurimiseks. Andmete analüüsimiseks koguti materjal intervjuude käigus ja salvestati saadud info *Voice Memos*. Küsimuste vastused transkribeeriti, kodeeriti ja moodustati kategooriad.

Andmeanalüüs toimus järgnevate etappidena:

1. Intervjuu transkribeerimine

Andmete analüüsimist alustati intervjuude täiemahulise transkribeerimisega. Intervjuud laeti telefonist arvutisse. Helifaili tekstiks muutmisel kasutati TTÜ Küberneetika Instituudi foneetika- ja kõnetehnoloogia laboris väljatöötatud transkriptsiooniprogrammi (Alumäe *et al.*, 2018). Valmis transkriptsioonid edastati magistritöö autori meilile ning seejärel koostati transkriptsioonidest Wordi failid. Kõik automaatselt transkribeeritud tekstid loeti mitmeid kordi üle ning kuulati intervjuu salvestusi ja tehti parandusi, et ei tekiks keelelisi ebakõlasid ja tekst oleks võimalikult täpne. Pikim intervjuu kestis 51 minutit.

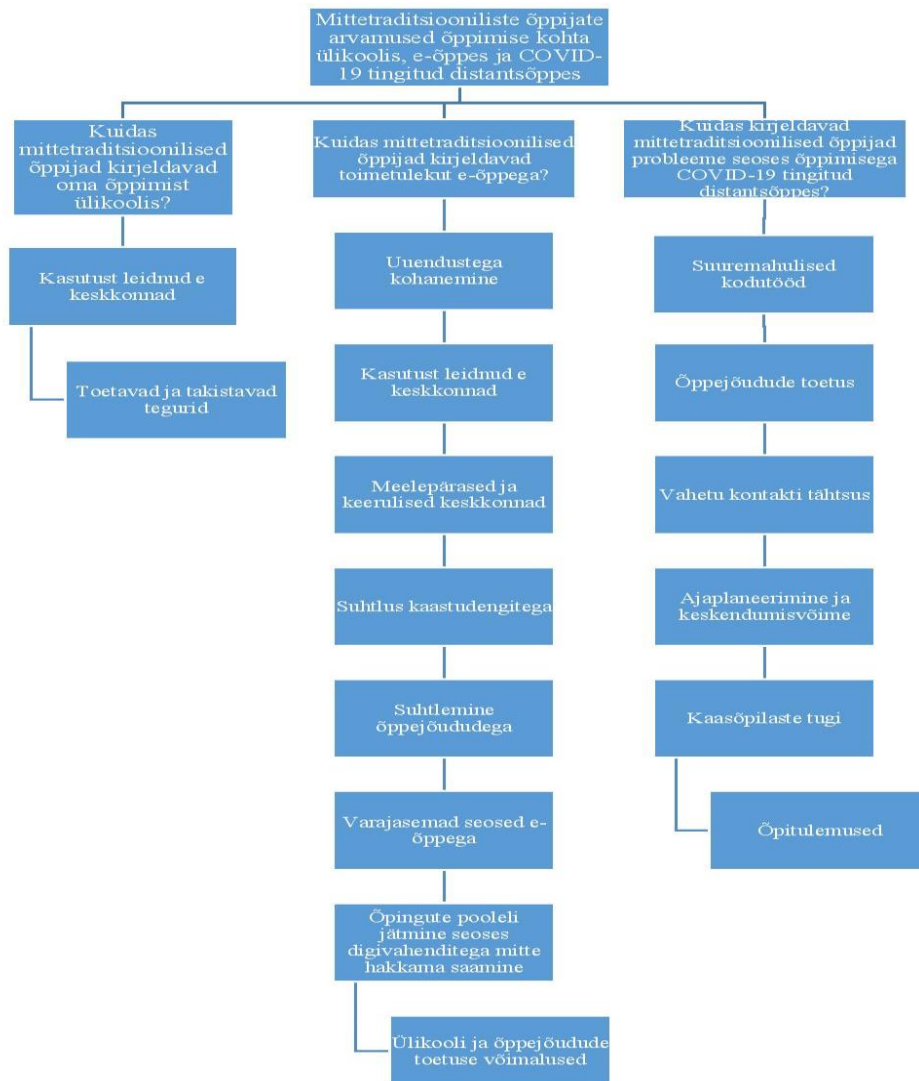
2. Kodeerimine

Kodeerimine toimus QCAmapi töötlusprogrammis. QCAmap võimaldab märkida lause, lause osa või lõigu ning määrata sellele kood. Andmete kodeerimiseks laeti kõik intervjuud töötlusprogrammi ülesse. Intervjuud loeti läbi ja kodeeriti uurimisküsimuste põhjal. Tuletati koodid, mis annaksid teema olemuse lühemalt edasi. Koodid rühmitati omavahelise seotuse järgi, mille alusel moodustati kategooriad (lisa 2). Intervjuu transkriptsioone loeti korduvalt uuesti üle, et olla sisuga tuttav ning sisu tunnetada. Tähenduselt samalaadsed koodid jaotati alakategooriatesse ja need nimetati sisu järgi. Usaldusväarsuse suurendamiseks kodeeriti andmeid mitu korda ning kasutati kaaskodeerija abi.

Tulemuste esitamisel kasutatakse intervjuuerialavate loal illustreerimiseks lühikesi tsitaate intervjuudest.

3. Tulemused

Käesoleva magistritöö eesmärgiks on välja selgitada mittetraditsiooniliste õppijate arvamused õppimise kohta ülikoolis, e-õppes ja probleemid COVID-19st tingitud distantsõppe ajal. Tulemused esitatakse uurimisküsimuste kaupa. Esmalt tuuakse välja e-keskkonnad, mida uuritavad kasutasid. Seejärel tuuakse välja, missugused on mittetraditsiooniliste õppijate õppimist toetavad ja takistavad tegurid ülikoolis. Kirjeldatakse, kuidas mittetraditsiooniline õppija on kohanenud e-õppega ülikoolis ning kuidas mõjutas õppimist seoses COVID-iga tekkinud eriolukord distantsõppe ajal. Tulemustena tuuakse välja tsitaadid näidetena, mis andmeanalüüsi käigus selgusid. Intervjuueritavate nimed on asendatud pseudonüümidega. Tsitaatidest ebaoluline tekstilõik on välja jäetud ja on kasutatud tingmärki (...).



Joonis 1. Tulemuste temaatiline jaotus.

3.1. Kasutust leidnud e-keskkonnad

Osa keskkondi on vajalikud õppekorraldusega seoses, osa on kasutusel omavahelises suhtlemises ja osa informatsiooni otsimiseks. Küsimusele e-keskkondade kasutamise kohta nimetati Moodle'i keskkonda, kust saadi kätte infot ainekorralduse kohta. ÕIS-is on tunniplaanid ja avaldused, DSpaces ja Esteris on teadustekstid. Nimetatakse ka Google Drive. Intervjuudes toodi välja, et kasutatakse õppejõudude poolt rakendatavaid keskkondi nagu Classroom, Zoom. Zoomi kasutati veebiloengute tõttu. Kasutust leidsid keskkonnad vastavalt vajadusele.

Põhiline õppetöö toimub Moodles. Õppematerjale otsin Youtubest, dokumendid vormistan Google Docis, kus saab mitme inimesega samal ajal täita tööd. Peale selle Facebook Messenger grupivestluseks. ÕIS i kasutan 2 korda aastas, ainetele registreerumiseks. Moodle, seal käib kogu õppetöö. Youtube – paljud õppejõud ise viitavad sellele, sest seal on palju õppematerjale. Tihedalt kasutan ühise dokumendi vorme nagu näiteks Googel Docs, kus saab mitme inimesega samal ajal täita tööd. Ja muidugi Facebooki Messenger grupi vestluseks ja see on videokõnedeks põhiline väljund. ÕIS i kasutan 2 korda aastas, ainetele registreerumiseks. ÕIS-ist on mul kalender sünkroonitud Google kalendrisse. (Tõnu)

Meelepärasemate keskkondadena töid intervjueeritavad esile need, millega oldi varasemalt tuttav. Nimetamist leidis Moodle, sest sealt oli kerge kõiki kokku koondatud asju leida. Rühmatööde tegemisel eelistati Messengeri ja Google Drive. Kasutati ka ÕIS i, sest see oli vajalik ainete registreerumisel. Raskeks osutus õppijate arvates andmebaaside kasutamine, kuna oli keelebarjäär. Märgitakse, et andmebaasid alati ei avanenud ja nõudsid koode. Oli intervjueeritavaid, kes ütlesid, et ükski pole meelepärane, aga kui peab, siis tuleb kasutada.

Ükski neist pole tegelikult meelepärane. Aga kui peab kasutama ja kodutöid tegema, siis muidugi teen ära. Kui info ja materjal tuleb välja otsida, siis muidugi otsin. Raske otseselt midagi pole, kui vaja küsin teistelt abi. Aja puuduse tõttu ma ei otsi lisamaterjale juurde. (Inge)

Muu hulgas selgus, et intervjueeritavad olid rahulolematud, kuna nad olid lausa e-õppe vastased.

Meelepärast pole, sest ma ei naudi e-õpet. Mulle meeldivad need päevad, kus on sess kohapeal. Rohkem meeldib auditooriumis olla, kuna siis jätan töö tahaplaanile. Kodus koolile keskendudes on töö segavaks faktoriks. Kohapeal on lahe käia. (Tõnu)

Moodle'i keskkonna kasutamisega oldi enamasti rahul. Osad intervjueeritavad olid selle keskkonnaga varem tuttavad. Märgitakse ka, et alguses oli väga keeruline, aga kui saadi selgeks, oldi väga rahul keskkonnaga. Mainiti, et mõnikord tekitas Moodle'i kasutamine pingeid ning põhjustena leiti, et need olid tehnilised probleemid.

Ei valmista raskusi, aga pingeid on tekitanud küll. Just sessi lõpus on olnud hinnete teadasaamise probleem, aga see on vist tehniline viga. Ei näidanud hindeid või näitas mulle negatiivseid hindeid. Lõpuks oli üks hinne üldse kadunud. Õppejõud ka ei osanud seletada, et kuhu hinded kadusid. (Katrin)

Raskused ÕIS i (õppeinfosüsteemi) kasutamisel. ÕIS i kasutamisel ilmnisid tehnilised probleemid, mis väljendusid stipendiumide avalduste tegemisel ja ainetele registreerimisel. Üldiselt arvati, et ÕIS on hästi üles ehitatud ja mõistetav. ÕIS1 meeldis intervjueritutele rohkem, kuna seal olid ained avatavad aineblokkide kaupa, aineid oli kergem avada ja oli arusaadavam. Üleminek ÕIS1 ÕIS2-le oli keeruline. Nii mõnigi jäi häтта, kuigi pärast laabus kõik.

Mingil põhjusel ei lase registreerida ainetele, õppejõud ütlevad, et aine on avatud registreerimisele, aga samas ei saa registreerida. Need on sellised tehnilised mured, aga kõigile on olnud siiaamaani lahendus. (Katrin)

3.2. Mittetraditsioonilise õppija õppimist toetavad ja takistavad tegurid ülikoolis

Intervjueritavad tõid välja, et ülikooli astumise põhjusi oli mitmeid. Sooviks oli enesetäiendamise ja õppimine, uute teadmiste omandamine, lapsepõlveunistuste täitmine. Rõhutati ka konkurentsivõimeliseks olemist tööturul. Põhjuseks oli soov töötada õpetajana. Rõhutati õppimise meeldivust.

Vanemas eas on palju meeldivam õppida, kui peale keskkooli. Õppimine toimub teadlikult ja on meeldivam tegevus. (Dagmar)

Õpingute sujumise kohta mainiti intervjuudes, et enamasti olid õpingud sujunud hästi või väga hästi, kuigi on olnud mahukad. Uuritavad kurtsid suure koormuse üle, pikkade sesside üle, pere kõrvalt on väga raske ära olla. Aeg seab piirangud. Töö kõrvalt õppida on raske. Intervjueritavad märkisid, et kuna õppimises oli olnud paus, siis ülikooli astudes ei olnud neil õpiharjumusi.

Magistriõpe töömaht on olnud väga mahukas. Põhitöö kõrvalt on raske ja õppimine jääb tahaplaanile, aga samas see jälle toetab mind tööalaselt. Mul on reaalselt kasu õppimisest oma töös. (Dagmar)

Positiivselt mainiti kursusekaaslaste toetust ja seda, et õpingute lõpp oli juba lähedal. Ühel korral nimetati õppejõudude toetust ja stipendiumi saamist. Hea oli ka see, et saadi osaleda kontaktõppes ja õppimiseks olid avatud raamatukogud. Hinnatud oli koduste ja töökoha toetust. Paremas olukorras olid need, kes olid eelnevalt kokku puutunud digivahenditega ja oskasid võõrkeeli.

Raskustena toodi välja ajapuudust, suuremahulisi kodutöid, mida tuleb teha öösiti. Intervjuudes märgiti, et kohati oli ülikoolis jäik suhtumine eelnevalt läbitud ainepunktide ülekandmisel. Raske oli iseseisvalt õppida, lugema pidi võõrkeeles, mida ei osata. Toodi välja, et oli vaja aega, keskendumist ja pühendumist. Lisati, et sessid oli pikad, ühendada sellises vanuses pere ja kodu oli väga raske.

(...) tooksin välja just ajapuuduse. Kui käia loengutes ja kohapeal, siis kõik sujub. Kui kokku ei jookse aineid, siis on ok. Minul on maht suurem, sest mul on vaja teha 42 EAP eesti keele moodulit juurde ja ma soovin seda teha 2 aastaga, siis ongi maht teistest suurem. Aga püüan ikka hakkama saada. (Inge)

Ettepanekuna toodi välja, et aega oleks võimalik kokku hoida, kui loengud viiakse videovahendusele.

3.3. Mittetraditsioonilise õppija kohanemine e-õppega

E-õppega kohendamine eeldas mittetraditsioonilistelt õppijatelt tehnoloogiliste vahendite olemasolu. Kasutatavaid tehnoloogilisi vahendeid oli erinevaid. Kasutati nii telefone, arvutit, sülearvutit kui ka tahvelarvutit. Kaheksal juhul nimetati nutitelefoniga kasutamist, kuigi märgiti ka teiste tehnoloogiliste vahendite olemasolu. Ainult ühel juhul põhjendati sülearvuti kasutamist.

Õppetöökas kasutan ma läptoppi. Mulle meeldib, kui kooliasjad on ühtekokku salvestatud ühte seadmesse. Telefoni kasutan igapäevalisteks asjade ajamiseks. (Gertu)

Nutitelefonid leidsid kasutust kõikide intervjuueeritavate vastuses. Telefone kasutati põhiliselt loengutes õppejõudude jutu salvestamiseks või slaidide pildistamiseks. Nutitelefone kasutati kursusekaaslastega suhtlemisel ja autos materjali õppimisel. Kodutöid tehti tavaliselt arvutis või sülearvutis. Tahvelarvutite kasutamist oli vähe nimetatud. Ühel juhul märgiti, et meeldib lugeda paberkandjal ja selleks prinditakse õppematerjalid välja.

Kuna mina õpin ainukesena oma tutvusringkonnast, siis teised ei kasuta õppeeesmärkide-saavutamisel arvutit. Igapäeva asju aetakse telefonis. (Gertu)

Uuendustega kohanemine. Enda hinnangul kohanesid intervjuueeritavad uuendustega hästi ja olid uuendusmeelsed. Probleemidega silmitsi seistes küsiti abi ja saadi hakkama, hätta jäädi keerulisemate arvutiprogrammidega. Suhtumine digitehnoloogia kasutamisse oli igati positiivne, kuigi alati ei tulnud toime.

Ma tahaksin väga uuendustega kaasas käia, aga ei saa kõigele pihta. Praegu saaks oma töös teha suurepäraseid tunde, aga ma ei oska neid keskkondi väga kasutada ja jään hätta. (Kadri)

Märgiti ka, et kuigi ollakse juba eakas ja keeruline on, siis seda suurem on rõõm kui hakkama saadakse.

(...) alguses kardan natuke mingeid uusi asju katsetada, aga kui olen selgeks saanud, siis olen kasutaja. Näiteks arvuti programmidega olen hädas, aga kui saan selgeks, siis on päris mõnus. (Deivi)

Positiivsena tõid intervjuueeritavad välja suhtlust kaastudengitega. Leiti aega kaastudengitega omavaheliseks suhtluseks ja selleks kasutati digivahendeid. Rühmatöödeks oli loodud nii *Messengeri* grupe kui ka grupe *Google Drives* või *PowerPointis* dokumendid. Kui midagi oli vaja koos teha, siis tehti seda ka *Facebooki* vahendusel. Omavahelisi kokkusaamisi väljas pool kooliaega oli intervjuueeritavatel harva, sessi ajal kohtuti kohvikutes. Kambakesi koostööd tehti õppijate ütluste põhjal ka *Skyp'es*.

(...) meil on Facebookis oma suhtlusgrupp, kus suhtleme igapäevaliselt. Rühmatööde jaoks valmistume Google Drive kaudu. (...) kui on mingi eksam tulekul, siis paneme sinna eksamiküsimused ja seal vastame koos ja õpime koos. Kokku me tavaliselt väljaspool sessiaega ei saa, et midagi arutada. (Maarja)

Intervjuueeritavad suhtlesid õppejõududega enamasti maili teel. Moodle`'s olid põhiliselt kodutööd. Telefonid leidsid kasutus üksikjuhtudel, siis mindi vajadusel pigem kohale.

Põhiliselt suhtlen meili teel. Kui midagi tahan küsida ja meenub sessi ajal, siis muidugi vestlen silmast silma. Ma pooldan suhtlust meili teel, kuna siis jääb ka märk maha, et olen midagi küsinud. Keegi ei saa öelda, et sa pole minu poole pöördunud oma murega vms. (Gertu)

Intervjuudest selgus, et varasemaid kogemusi e-õppega oli väga erinevaid. Oldi eelnevalt läbitud mõningaid e-kursusi nt *HITSA* poolt pakutavad. Saadi hakkama, aga pooldati kontaktõpet.

Olen läbinud bakalaureuse õppe ja kasutanud eelnevalt Moodle`'t. (...) see e-õpe väga ei istu ega meeldi. Ma tahaksin näha inimest, kes mulle silmast silma midagi tarka räägib. No kodutöö saatmine on ok, aga internetipõhist õpet ma ei tahaks teha ja õnneks pole olnud ka päris veebipõhist kursust siia maani. (Katrín)

Positiivsena toodi intervjuueeritavate poolt sellele küsimusele vastamisel välja, et tööd said kiiremini tehtud ja tagasiside oli kiirem. Küsitletute seas oli ka neid, kes leidsid, et kogu õppeprotsess võiks viia veebipõhiseks. Leiti, et lihtsam oleks vastata arvutis kui suuliselt, sest siis saaks kasutada kõrvalist abi. Oli ka neid õppijaid, kes eelistasid vahetut kontakti õppejõuga ja kaasõpilastega. Auditooriumis toimub vahetu suhtlus, saab küsida ja kohe ka vastused. Eriti tähtsaks peeti vahetut suhtlus keeleõppes.

(...) lootsin saada vene keele praktikat ja vilumust teiste kursusekaaslastega suheldes. Nüüd selgus, et see on e-põhine aine. Ma ei saa sealt mingit keele kogemust ega keelepraktikat. See ei täida minu õpiootust. (Tõnu)

Selgus, et seoses raskustega digivahenditega töötamisel tuli kaaluda ka õpingute poolelijätmist. Sellele küsimusele vastati, et kuigi oli mõnikord selliseid mõtteid, siis pooleli jäetud pole. Saadud oli nii mõnigi jube kogemus nagu näiteks robotite valmistamine. Hea, et lähedal olid abistajaid. Märgiti, et probleeme valmistas lisamaterjali kättesaadavus eriti kui raamatukogud olid kinni. Hea, et vahepeal saadi tuge õppejõult. Ilma kaasõpilaste toetuseta oleks nii mõnigi õppija õpingud pooleli jätnud.

(...) olen mõelnud. Ja esialgu on see mõte maha maetud. Mulle meeldib Moodle` s, et on saabuvad tähtajad kodutöödel. Olen seadistanud nii, et ta näitab mulle 30 päeva ette, siis saan oma aega planeerida. Mis mulle ei meeldi on see, et kõik õppejõud ei pane sinna oma töid kirja. Mul on toetav tugi, perekond, sõbrad ja koolikaaslased. Nii, et praeguseks on teema pausile pandud. (Luule)

Raskused olid seadmetele juurdepääsus ning interneti ühenduvuses. Seadmetele juurdepääs hinnati ülikoolis heaks, mõnikord oli wifi nõrk, siis kasutati oma telefoni interneti. Kodus aga oli intervjueeritavatel probleeme leviga, olenevalt elukohast.

(...) kui mul siin maal läheb elekter ära, siis olen küll hädas, aga seadmete jagamine pereliikmetega on raske. (Triinu)

Väljapääs leiti ka õpingutega seotud tehniliste probleemide korral. Kui tekkisid õpingutega tehnilised probleemid, siis võeti ühendust õppejõududega. Probleeme püüdsid intervjueeritavad ennetada töö juures õppides, kus oli internet, rahu ja vaikus. Pöörduiti ka abi saamiseks kursusekaaslaste või pereliikmete poole.

Ülikooli ja õppejõudude toetuse võimaluste ja ülikoolipoolse veebitoe vajadusega seoses toodi esile, et intervjueeritavad olid tulnud õppima väga erinevate e-õppe kogemustega. Märgiti, et süsteeme tuleks esimestel kuudel tutvustada vähemalt ÖIS i ja Moodle´it. Oli üliõpilasi, kes nägid neid keskkondi esmakordselt. Sooviti ka, et õppejõudude soovitatud lisamaterjalid oleksid üles laetud. Intervjueeritavad märkisid ka, et mõnel jäi arvutikasutuse oskuse tõttu haridustee pooleli.

(...)ülikool võiks tutvustada ÖIS i ja neid aineid, mida ma pean läbima, kuidas nendele registreeruda. See oli alguses väga keeruline. Enesejuhitud õppimine on ka täiskasvanud õppijale väga keeruline. Tuleks tutvustada neid aineid, mida ei loeta igal aastal(...) sellega tekkis probleeme. Paljudel ju pole teada, et selline asi võib juhtuda. Selline olukord on ohukohaks, mida saaks kindlasti vältida. (Dagmar)

Toetusest rääkides märkisid mittestandardised üliõpilased, et nad vajavad kindlasti tuge. Eriti vajasid toetust eakamad. Intervjueeritavad avaldasid arvamust, et õppejõud võiksid teha asju ühte moodi, panna kõik tööd Moodle'sse, siis oleks kõik tööd ühes kohas. Samuti märgiti, et kuigi õppejõud nõudsid kodutööde täpset esitust, ei andnud nad ise kiiret tagasisidet. Põhjustati sellega, et neil on palju kodutöid vaadata.

Saaks sellega toetada, et esmakursuslastele tutvustada õppekavasid, ainetele registreerumist. See on esmakursuslastele keeruline. Kodutöö tähtajad võiksid joosta Moodle's kalendrisse, suurte loengute puhul seda ei juhtunud. Kõik kodutööde tähtajad oleksid ühes kohas näha. (Dagmar)

Üldiselt olid intervjueeritavad toetuse suhtes positiivselt meelestatud ja kogu ülikooli personal on olnud väga toetav. Toodi välja, et pigem võiks olla infotunde õppe ja aine olemusest. Võiks tutvustada õppekeskkondi, mida kasutatakse, kuidas registreeruda või kuidas üldse ainetele ligi pääseda.

Intervjueeritavad leidsid, et olid tulnud õppima väga erinevate e-õppe kogemustega. Märgiti, et süsteeme tuleks esimestel kuudel tutvustada vähemalt ÕIS i ja Moodle't. Oli üliõpilasi, kes nägid neid keskkondi esmakordselt. Sooviti ka, et õppejõudude soovitatud lisamaterjalid oleksid üles laetud. Intervjueeritavad märkisid ka, et mõnel jäi arvutikasutuse oskuse tõttu haridustee pooleli.

(...) esimesel kursusel jäin hätta mooduli ja ainete valimisega Õisis. Küsisin abi ja sain kurja kirja (...) mida üliõpilane peab oskama. (...) kui ollakse esimest korda ülikoolis, siis kuidas seda tuleks teada. Sisseastumisel korraldusliku poolt saaks aidata esimesel kuul, (...) kuidas käituda esimesel aastal, milliseid aineid peaks läbima. (Dagmar)

3.4. Õppijate hakkama saamine distantsõppega

Kogu olukorda muutis COVID-19. Tekkinud olukord oli keeruline nii õppijatele kui ka õppejõududele. Digivahendite kasutamine tõusis veelgi suuremal määral päevakorda. Üliõpilaste koormus suurenes eriti algusperioodil, kui tuli kohaneda uute keskkondadega, tunniplaaniga ja iseseisva tööga. Digivahendite kasutamisel ilmnisid mitmed probleemid. Selgus, et kuna isiklikud lapsed olid distantsõppel, siis oli kõigil peres õppivatel isikutel tarvis arvuteid. Uuritavad märkisid, et tervele perele tehnikat ei jagunud ja seetõttu tuli õppida öösiti.

Paraku telefoniga meie oma koolitööd ei tee. Koolitööde jaoks on ikkagi vaja ka arvutit, see tähendab seda, et ma pean pereliikmetega seda jagama. (Liidia)

Keeruliseks osutus olukord, kui arvutit tuli laenutada töökohast ja seda kasutas kogu pere. Samas selgitati, et kui ei oleks olnud võimalust kasutada töökohast laenutatud arvutit,

siis oleks olnud väga raske toime tulla. Ka ajaliselt oli raske arvutit jagada, sest mõnikord tegid lapsed oma tunde ja õppija pidi osalema seminaris.

Õnneks on mulle töö poolt antud arvuti. Üks mure jäi kohe ära seoses distantsõppega. Kui poleks töölt tööarvutit, siis oleks raske olnud. Kuna lapsel on iga päevaselt arvutit vaja ja mul samuti. Raske oleks ühte seadet olnud jagada. (Kadri)

Interneti ja lisakuluga seotud probleeme tõid intervjueeritavad välja, et kodune internet ei pidanud distantsõppe ajal suurele mahule vastu. Ühes peres oli pidevalt töös kuni kolm seadet. Kodusest interneti mahust selleks ei piisanud. Tuli juurde hankida interneti mahtu, mis omakorda oli lisaväljaminek sellel keerulisel ajal. Enam mainiti elukohaga seotud erijooni, just maal elavatel mittetraditsioonilistel õppijatel esines internetiga probleeme.

Internet ei pidanud sellele koormusele vastu. elan maal ja on täiesti normaalne, et esineb internetiga probleeme. (Gerda)

Intervjueeritavate hulgas tõsteti esile suuremahulisi kodutöid. Üldtuntud tõeks peeti, et mittetraditsioonilisel õppijal oli õppekoormus suur, distantsõppega tõusis see veel suuremaks ja lisandusid uued probleemid. Intervjuudes toodi välja, et õpitavates ainetes tõusis õppemaht märgatavalt. Kuna loenguid ei toimunud, siis tuli õppematerjalid iseseisvalt läbi töötada ja omandada. Lisaks toodi välja, et lisamaterjale oli keeruline kätte saada, sest raamatukogud olid suletud. Kuigi mittetraditsiooniline õppija oli harjunud, et peab iseseisvalt õppima, siis distantsõppel tajusid uuritavad lisapinget veelgi rohkem, kuna tööd tuli juurde. Toodi välja, et õppeülesanded olid suuremahulised ja neid tuli paraku teha just öösiti.

Samas õppejõud muidugi on andnud tohutult palju iseseisvaid töid. Tegelikult ju loenguid ei toimu, pead ise iseseisvalt kõik omandama. (Lea)

Intervjuudest selgus, et õppejõud olid muutunud paindlikumaks ja toetavamaks võrreldes esimese COVID lainega. Teadaolevalt polnud mittetraditsioonilistel õppijate õppimine põhitegevus, sest käidi tööl ja tegeldi pereprobleemidega, ning erinevatel põhjustel ei olnud alati võimalik seminarides osaleda ja kodutööd õigel ajal esitada. Võlgnevuste vältimiseks seoses tekkinud eriolukorraga olid õppejõud kevadega võrreldes muutunud vastutulelikumaks ja tähtaegadega paindlikumaks ning võtsid arvesse tegevõpetajate probleeme.

Suur osa õppejõududest on tööde esitamise tähtaegade väga pindlikud. Võtavad arvesse, et tegevõpetajad on lisaks ülikoolile ka oma tööga hõivatud. (Liidia)

Uuringus kerkis esile ka vahetu kontakti tähtsus. Toodi välja kontaktõppe vajadust, sest distantsõpe oli palju keerulisem ja mahukam. Oluliseks osutus kontakt nii õppejõudude kui ka kaasõpilastega. Paljudele küsimustele vastused saadakse koheselt ja probleemidele on

lahendusi leida ühiselt palju kergem. Toodi välja, et distantsõppel olles oli puuduseks vähene otsene suhtlus ja vahetu inimlik kontakt, mis on väga oluline õppeprotsessis.

Toetus on hästi oluline, paraku oli toetusest puudu, nii õppejõudude toetusest kui ka kaaslastest. Vahetu kontakt on hästi oluline õppimise juures. (Dagmar)

Positiivsena toodi välja alternatiivseid kodutöid, juhul kui seminaris ei saa osaleda. Tavaõppel olles oleksid ainepunktid jäänud saamata, aga distantsõppel olles saadi oma punktid ikkagi kätte pingutamise ja lisatöö tegemisega.

(...) meeldib, et kui ma ei saa seminarides osaleda, siis tegelikult ma ei jää ilma punktidest, sellisel juhul antakse lisa kodutöö ja ma saan punktid sealt kätte. (Liidia)

Väga tähtsaks peeti ja tunnustavalt tõsteti esile õppejõudude toetust. Uuritavad töid välja, et distantsõppel olles on olnud õppejõud palju toetavamad kui tavaolukorras. Õppejõud reageerisid suhteliselt kiiresti üliõpilaste kirjadele.

Kui neile kiri kirjutada, siis nad aitavad nõu ja jõuga. (Dagmar)

Õppetöö korraldamises toodi välja, et ülikool võiks olla toetavam, arusaavam, sest käidi tööl ja olid muud kohustused. Toodi välja, et õppejõud ei teadnud, kuidas oma aineid üles ehitada nii, et see oleks õppijale arusaadav. Distantsõpe tuli nii järsku, et õppejõududel polnud aega oma tööd ümber korraldada. Positiivne oli see, et korraldati õppetööd gruppides. Lihtsam oli üleminek kontaktõppelt distantsõppele nendes ainetes, kus oli juba toimiv Moodle süsteem. Nendel õppejõududel oli lihtsam tagada sujuvamat töökorraldust. Probleemid kerkisid esile seetõttu, et õppejõud alati ei mõelnud, missuguste raskuste või olukordadega pidid kokku puutuma üliõpilased.

Me käime tööl ja meil on ka muud kohustuse peale ülikoolis õppimise, (...) et kui oleme seminarides, praktikumis, siis paljud ei käi seal kaameraga, ei julge ennast näidata, nad ei tööta ega räägi kaasa. (...) lihtsalt võtavad osa, aga saavad oma punktid sealt ikkagi kätte. (Aigi)

Distantsõppe põhiraskuseks osutus ajaplaneerimine ja keskendumisvõime, enesedistsipliin ja eneseregulatsioon. Keeruliseks osutus kodus õpikeskkonna loomine, sest paljud mittetraditsioonilised õppijad on pere inimesed. Pereliikmete kodus viibimise tõttu oli raske keskenduda õppetööle. Samal ajal olid kodus lapsed, kellel oli samuti distantsõpe. Muu hulgas oli raske, kuna tuli jagada arvutit pereliikmete vahel. Raskusi valmistasid õpioskused ja püüti õppimist edasi lükata.

Keskendumisvõime peab sul olema tohutu, (...) kui pole piisavalt enesejuhtimist ega õppimisoskust, siis tegelikult on raske hakkama saada. Sul peab oleme keegi, kes sind pidevalt tagant surgib. (Lea)

Mittetraditsioonilistele õppijatele oli kaasõpilaste tugi väga oluline. Negatiivselt toodi välja, et paljud tudengid ei osalenud aktiivselt kaameraga veebiloengutes ja seminarides. Uuritavad mainisid ka, et positiivne oli see, et osad õppejõud nõudsid õppijatelt kaameraga osalemist seminarides.

Kui kaasõpilased ei ole kaameraga sees, siis ei ole vahetut kontakti. Mina olen selline, kes seda vajaks. Väga oluline on ka kaasõpilased, kes ütlevad, et teeme koos ära. (Aigi)

Pereelust rääkides tõid õppijad eelkõige välja lapsevanema kohustusi ja laste koolitööde juhendamist. Enda jaoks aja leidmine oli väga raske. Toodi välja, et keeruline on ennast jagada töö-, kodu- ja õpingute vahel. Kodu ja perega seotud kohustused nõudsid väga palju aega.

(...) eelkõige ma olen kodus lapsevanem, (...) pean leidma aja ja koha, et lapsi koolitöodes aidata, (...) ma pean leidma omale selle keskkonna, kus ma ise oma koolitööd teen. Lihtsalt tulebki teha eriaegadel tööd, päeval teeb laps ja öösel teen mina. (Liidia)

Boonus oli nendel, kes said rahulikult keskenduda ülikooli õpingutele. Keeruline oli õppijatel, kellel olid väikesed lapsed ja muud pereprobleemid. Uuritavad tõid välja, et kodus puudus õpivõimalus, kuna distantsõppel olles olid kõik pereliikmed kodus ja rahu ja vaikust oli võimatu leida, et keskenduda ülikoolile. Toodi välja, et õpingutele tuli keskenduda une arvelt, kui pere oli juba öö unes, sest siis oli vastav õpikeskkond kodus. Paraku öösiti õppimine mõjutas pika peale paljude õppijate tervist.

Õpitudemuste puhul märgiti, et õpitudemused kannatasid tekkinud olukorra tõttu, kuna raske oli iseseisvalt õppida ja mõnele ei sobinud distantsõpe.

Ülikoolis jäidki mul seetõttu võlgnevused, kuna ma ei jaksanud neid asju teha, ma ei tulnud sellega lihtsalt toime. See ei sobinud mulle. (Katrín)

Intervjuueritid mittetraditsioonilised õppijad tõid välja, et õppesessiooniks Tartusse sõitmine ja korteri üürimine tekitas õppijatel lisakulu. Seetõttu peeti distantsõppe plussiks seda, et distantsõppe korral ei pidanud kusagile sõitma. Rahaliselt oli see kokkuvõtte nii sõidu kui ka majutuse poolest.

(...) et ei pea kohal käima on tohutu kokkuvõtte nii sõidu kui ka majutuse poole pealt. (...) alati üürisin külaliskorteri. Transpordi ja majutuskuludele ei kulunud raha, see on ainuke pluss, et raha jäi järgi. (Lea)

Intervjuude analüüsi põhjal võib öelda, et une arvelt õppimine arvuti taga mõjutas kindlasti õppijate tervist. Samuti pidid mittetraditsioonilised õppijad tegema ümberkorraldusi igapäevases elus, näiteks muutma koolis tunniplaani, et oleks mugavam ülikooli õpingutest

osa võtta. Distantõpe sobis nendele õppijatele, kes olid harjunud üksi tegutsema ja töötama iseseisvas tempos.

3.5. Uuriija refleksioon

Töö autorina olen olnud mittetraditsiooniline õppija ja seetõttu on teema minu jaoks südamelähedane. Kui mõelda ennast tagasi mittetraditsioonilise õppija rolli, siis algus oli väga raske. Olin sattunud täiesti uudsesse olukorda. Kogu ülikooli süsteem ja toimimine oli võõras. Tagantjärele mõeldes oleksin soovinud rohkem tuge. Vajanud oleksin rohkem selgitusi ainetele registreerimise kohta, sesside kohta ja ka tehniliste vahendite kasutamise kohta uutest süsteemides. Tehnilisi vahendeid tuli õppida kasutama uutel eesmärkidel. Tooksin veel välja, et algul oli väga raske aru saada, kuidas ülikooli elu üldse käib. Keeruline oli aru saada õppejõudude ainekorraldusest. Abi paluda ei osanud kelleltki, sest kõik olid võõrad. Hiljem sain aru, kui vajalik on kaasüliõpilaste toetus. Ma ei osanud aega planeerida, et vajalikud tööd õigeaks ajaks tehtud saaksid. Tööd hakkasid kuhjuma, see omakorda vähendas motivatsiooni. Sain aru, et iseseisvaks õppimiseks peab olema suur motivatsioon, mistõttu oli kerge mõista intervjuueeritavate seisukohti. Samas pidin jälgima, et uuritavatele väga kaasa ei elaks ja et see ei mõjutaks minu uurimistöö analüüsi.

Mittetraditsioonilise õppija vaatenurgast võin öelda, et õpingud hakkasid laabuma, kui leidsin kaaslasi, harjusin õppimisega ja arendasin digipädevusi. Sain juurde hulgaliselt teadmisi ja iseseisev õpiharjumus kasvas. Kuna mul endal oli keeruline hakkama saada digipädevustega ja pidin küsima abi, siis kinnitas see minu arusaamist, et e-õppe teema vajaks ka uurimuses käsitlemist.

4. Arutelu

Magistritöö andis vastused püstitatud uurimisküsimustele. Esimesest uurimisküsimusest, kuidas mittetraditsioonilised õppijad kirjeldavad oma õppimist ülikoolis vastustest selgus, et uurimuses osalenud mittetraditsioonilised õppijad väärtustasid kaaslaste ja õppejõudude toetust. Õpingute kulgemise kohta ilmnes, et enamasti kulgesid õpingud hästi. Takistustena mainiti ajapuudust ja suuremahulisi kodutöid. Oli kogetud jäika suhtumist ainepunktide ülekandmisel, mis on ühtlasi kooskõlas Saar jt (2012) seisukohaga, et Eesti kõrgkoolides on VÕTA süsteemi suhtes ambivalentsed hoiakud. Õpingute sidumine pereelu ja tööga valmistab mittetraditsioonilistele õppijatele raskusi. Ka Roosalu jt (2013) uurimuse põhjal võib väita, et täiskasvanud õppijad tajuvad pingeid, mis on seotud suure koormusega töökohal, mistõttu ei

suudeta keskenduda õpingutele. Iseseisvas õppimises tekitas õppijatele raskusi vähene võõrkeele oskus, mida õppematerjalidega töötamine nõudis. Kurdeti ka tekkinud hirmu üle tööde õigeaks ajaks valmisaamisel, tööd lükati edasi. Samadele probleemidele on juhitud tähelepanu varasemates uurimustes (Jakobson, 2021).

Teisest küsimusest selgus, kuidas mittetraditsioonilised õppijad kirjeldavad enda toimetulekut e-õppega. Kuigi Roosalu jt (2013) on väitnud, et mittetraditsiooniliste üliõpilaste hulgas on 19 % vanemaid inimesi kui 41 aastat, kellel puudub varasem e-õppe kogemus ja kokkupuude digivahenditega ning kellel võib esineda raskusi digivahendite kasutamisega, näitas antud uurimus, et kui õppetöös kasutatakse erinevaid digivahendeid, siis mittetraditsioonilised õppijad saavad nende kasutamisega hakkama. Uuendustega kohaneti hästi, hätta sattumise korral küsiti abi. Kasutatavad digivahendid olid nutitelefonid, sülearvutid, tahvelarvutid. Telefone kasutati põhiliselt loengutes õppejõudude jutu salvestamiseks ja slaidide pildistamiseks. Meelepäraste keskkondadena toodi välja *Google Drive*, *Messenger* ja Moodle. ÕISI kasutati ainetele registreerimiseks. ÕISI kasutamisel ilmnedid tehnilised probleemid, raske oli üleminek ÕIS1-lt ÕIS2-le. Soodsateks teguriteks oli varasemad e-õppe kogemused. Esile toodi veebitoe vajadus ülikooli poolt. Küsitletute hulgas oli vastajaid, kes töid välja, et kogu õppeprotsess võiks olla veebipõhine. Kuid oli ka neid, kes eelistasid vahetut kontakti õppejõududega. Kontakti vajadust õppejõududega on rõhutanud näiteks (EKKA, 2020).

Seadmetele juurdepääsu peeti heaks. Probleemide puhul küsiti julgesti abi. Oli õppijaid, kes jäid hätta keerulistema arvutiprogrammidega ja keskkondadega. Kodus oli probleeme leviga olenemata elukohast. Ettepanekutena märgiti intervjuudes, et kui tullakse kõrgkooli õppima, vajaksid e-õppe süsteemid põhjalikumalt tutvustamist. Toetust vajaksid eelkõige kogemamatud õppijad, kes on varem e-õppega vähem kokku puutunud. Süsteemide tutvustamine on vajalik esimestel kuudel esmakursustele. Sooviti ka, et õppejõudude poolt antud lisamaterjal oleks üleslaetud varem. Toetuse vajadusele ja digivahendite kasutamisel on viidanud varasemad uurimused (Rogers, 2002, viidatud Lään, 2014 j).

Kui siiani oli põhiprobleemideks digivahendite tehnilised probleemid ja õpioskustest tingitud probleemid, näiteks digivahendite kasutamise oskus, aja planeerimise oskus või enesedistsipliin, siis erilised probleemid kerkisid esile vastustest kolmandale küsimusele, mis puudutas distantsõpet. Probleem tekkis korraga kogu riigis, seetõttu ei saanud kavandada ka toetussüsteeme. Tekkinud olukord oli täiesti uudne nii õppijate kui ka õppejõudude jaoks. Õppetöö ei olnud kavandatud distantsõppe vajadusi arvestades. Tulemustest selgus, et mittetraditsioonilisi õppijaid toetas, kui ainetes olid juba eelnevalt selged tähtajad ja tagatud

materjalide kättesaadavus. Õppimise normaalseks kulgemiseks oli vaja sobivaid arvuteid, veebikeskkondi ja oskusi sellega hakkamasaamiseks. Ilmnesidki majanduslikud ja tehnilised probleemid, kuna kogu pere õppis ja töötas kodus ning vajas selleks tehnilisi vahendeid ning töötamise ja õppimise kohti. Pered ei olnud selleks valmis. Tekkis suurem vajadus digivahendite ja interneti mahu järele. Ka Boeren jt (2020) toob uurimuses välja, et distantsõppel olles ei piisanud ainult ühest seadmest pere peale ning ainult mobiiltelefonist ei piisanud õpinguteks.

Distsantsõppega kaasnevaks probleemiks oli, et puudus vahetu inimlik kontakt, mida mittetraditsioonilised õppijad pidasid õpingutega toimetulemisel väga oluliseks. Uurimuse põhjal ilmnes, et kuna distantsõpe tekkis ootamatult, siis õppejõud polnud suutnud oma tööd ümber korraldada. Ka ei suutnud õppejõud mõnikord ette kujutada, missugustes raskustes olid õppijad. Trumm jt (2020) uurimuse kohaselt nõudis distantsõpe veelgi rohkem iseseisvust ja enesedistsipliini. Ka koduse õpikeskkonna loomine osutus keeruliseks. Trumm jt (2020) uurimuse kohaselt õpingute jooksul omandatud eneseregulatsioon ja õppimisoskused aitasid õppijal distantsõppega toime tulla. Toetav õpimotivatsioon ja parem ajakasutus aitasid paremini eriolukorras kohaneda. Raskusi valmistasid õpioskused ja õppijad püüdsid õppimist edasi lükata.

Pilt (2019) toob välja, et Tartu Ülikoolis oli viimasel ajal kasvanud e-kursuste arv ja osa aineid olid veebipõhised. Veebipõhiste ainekavade osakaal on 65%. Sellest lähtuvalt saab öelda, et kuna e-õpet on arendatud juba varem, siis olid nii õppijad kui õppejõud kogunud e-õpet juba enne COVID-19st tingitud piirangute aega ning tänu sellele oldi distantsõppeks paremini valmis. Uurimuse põhjal võib välja tuua, et distantsõpe sobis nendele mittetraditsioonilistele õppijatele, kellel polnud suurt perekoormust, kes olid harjunud iseseisvalt õppima ja kellel oli paremad digipädevused. Vastavalt vajadusele organiseeriti ümber terve kodune elu, leiti toetust nii kaaslastelt kui ka õppejõududelt. Ühel ajal tuli õpiülesandeid teostada koos pereliikmetega, mis seadis piirangud õppimisele. Sarnastele probleemidele on juhitud tähelepanu ka EKKA (2020) materjalides.

Tuli ette probleeme hinnete teadasaamisega ÕISis ja ka ainetele registreerimisega. Tuli teha palju iseseisvat tööd, sest loengud ei toimunud. Kindlal põhjusel loengust puudumise korral võimaldati punktide saamiseks lisatööd. Kokkuvõtvalt võib öelda, et kuigi õppimisel ülikoolis oli toetavaid tegureid, siis pigem oli sellega terve rida probleeme nii majanduslikke, tingitud tehnilistest vahenditest kui ka nende kasutamisega või tulenesid need vähestest oskustest ja olid ka töökorralduslikud. Arvati, et ülikool võiks sellega arvestada ja nii mittetraditsioonilisi õppijaid kui ka õppejõude rohkem toetada. Võiks viia takistavate ja

toetavate tegurite teema nii õppejõududeni ja mittetraditsiooniliste õppijateni, et tekiks oskused neid tegureid ära tunda, nendele reageerida ja otsida abi või osutada abi. Soovitatav oleks õppeained nii üles ehitada, et õppija ei tunneks ennast üksi, näiteks võiksid iseseisvad tööd olla kooslahendatavad. Vajalik oleks õnnestumiste ja ebaõnnestumiste jagamine. Vähene koosolemine kaasõpilastega ja õppejõududega vähendab motivatsiooni, kuigi mõned ained võiksid jääda distantsõppele. Trumm jt (2020) toovad välja, et eriolukorraaegne õppekorraldus tekitas ärevust, toimetulekukahtlusi kui ka motivatsioonilangust nii tudengite hulgas kui ka õppejõudude hulgas.

Tööst tulenevad ettepanekud:

- võiks tutvustada sisseastujatele ÕIS-i ning juhendada kuidas registreeruda ainetele;
- tutvustada esmakursuslastele õppekavasid ja kindlasti teavitada ainetest, mida ei loeta iga aastal;
- esitada ühtseid nõudmisi distantsõppe ajal loengutes osalemise ja kaamera kasutamise kohta;
- toetada üliõpilaste omavahelist koostööd;
- juhendada mittetraditsiooniliste õppijate õpioskusi.

Antud töö on ka mõningad piirangud. Magistritöö tegijale oli kvalitatiivne uurimus ja intervjuude läbiviimine esmane kogemus, mis mõjutas kogu töö käiku nii intervjuu tegemist kui ka töö kirjutamist. Andmete kodeerimisel ja kategoriseerimisel oli väga oluline juhendaja toetus. Töö kirjutamise ajaks kevad 2022 ei ole COVID-19 Eestist veel taandunud kuigi ülikoolid pole enam distantsõppel, on siiski teema aktuaalne ja annab põhjust teemat edasi uurida. Kui peaks tekkima vajadus distantsõppeks, siis oleks eelnev olukord analüüsitud ja vastav valmisolek olemas. Töö praktiline väärtus seisneb selles, et COVID-19 levikust tingitud eriolukord, mis mitmete uurimistööde puhul osutus piiranguks, näitas seda, et mittetraditsiooniliste õppijate vajadus kasutada digivahendeid osutus järjest olulisemaks ja reaalselt vajalikuks. Samuti juhib töö tähelepanu, et oleks vaja rohkem läbi mõelda, kuidas viia mittetraditsioonilisi õppijaid kurssi õppimisega ülikoolis. Ka õppejõud vajaksid teadmisi õppimist takistavatest teguritest ja vajadustest, mis seisavad ees mittetraditsiooniliste õppijate õpetamisel eriti just distantsõppe ajal. Samuti on oluline saadud kogemusi ühiselt mõtestada.

Tänuõnad

Töö autor tänab kõiki Tartu Ülikooli mittetraditsioonilisi õppijaid, kes osalesid uuringus. Lisaks siiras tänu magistritöö juhendajale abi ja toetuse eest. Suur tänu minu perekonnale ja tuttavatele ning kolleegidele mõistva suhtumise eest.

Autorsuse kinnitamine

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teise autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Jaana Veri

/allkirjastatud digitaalselt/ kuupäev 19.05.2022.a

Kasutatud kirjandus

- Alumäe, T., Tilk, O., & Asadullah (2018). Advanced Rich Transcription System for Estonian Speech. *Human Language Technologies – The Baltic Perspective, vol 307*. Külastatud aadressil <http://ebooks.iospress.nl/volumearticle/50297>
- Boeren, E., Roessger, K.M., & Roumell, E. A. (2020). COVID-19 and the Future of Adult Education. An Editorial. *Adult Education Quarterly 2020, Vol. 70(3) 201–204*. Külastatud aadressil <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0741713620925029>
- Babb, S. J., Rufino, K. A., & Johnson, R.M. (2022). Assessing the Effects of the COVID-19 Pandemic on Nontraditional Students' Mental Health and Well-Being. *Adult Education Quarterly 2022, Vol. 72(2) 140–157*. Külastatud aadressil <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/07417136211027508>
- Cotton, D., Nash, T., & Kneale, P. (2017). Supporting the retention of non-traditional students in Higher Education using a resilience framework. *European Educational Research Journal, 16(1), 62–79*.
- Crossan, B., Field, J., Gallacher, J., & Merrill, B. (2003). Understanding Participation in Learning for Non-traditional Adult Learners: Learning careers and the construction of learning identities. *British Journal of Sociology of Education, 24(1), 55-67*.
- Daiva, T. (2017). The concept of non traditional students. *Research and Realities, 28 (1) 2017, 40, 40-60*. DOI 10.2478/vtrr-2018-0004
- Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse kvaliteediagentuur (2020). *Kõrgkoolide toimetulek sunnitud kaugõppega perioodil märts-juuni 2020*. Külastatud aadressil <https://ekka.edu.ee/wp-content/uploads/Kokkuvote-kusitluse-tulemustest.pdf>
- Etu, E-E., Okechukwe, J., Monplaisir, L., & Aguawa, C. (2020). Pandemic Disruptions: Virtual Learning the New Normal for Nontraditional Students. *Orms Today. Membership Magazine*. Külastatud aadressil: <https://pubsonline.informs.org/doi/10.1287/orms.2020.06.11/full/>
- Gallacher, J., Crossan, B., Field, J., & Merrill, B. (2002). Learning careers and the social space: exploring the fragile identities of adult returners in the new further education. *International Journal of Lifelong Education, 21(6), 493-509*.
- Haidak, T. (2009). Millest räägime: kes on täiskasvanud õppija? *Ajatrepp, 1,23*.

- Jakobson, R. (2021). *Täiskasvanute õppijate õpibarjäärid ja nendega toimetulek täiskasvanute gümnaasiumide õpetajate kogemustes*. Publitseerimata magistr töö. Tartu Ülikool.
- Jasmiin, L. (2013). *Täiskasvanud õppija iseseisvuse toetamine kohanemisprotsessis ülikooli õpingute kontekstis*. Külastatud aadressil http://andragoogika.tlu.ee/?page_id=474
- Kirss, L., Nestor, M., Haaristo, H. S., & Mägi, E. (2010). *Eesti Üliõpilaste Eluolu 2010. Rahvusvahelise üliõpilaste uuringu EUROSTUDENT IV Eesti analüüs*. Külastatud aadressil https://www.eurostudent.eu/download_files/documents/Praxis_Eurostudent_trykis.pdf
- Laherand, M-L. (2012). *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn: OÜ Infotrükk.
- Lään, K. (2014). *Magistritöö koostamise protsess täiskasvanud õppija hinnangutes Tartu Ülikooli näitel*. Publitseerimata magistr töö. Tartu Ülikool.
- Mallmann, M., & Lee, H. (2016). Stigmatised learners: mature-age students negotiating university culture. *British Journal of Sociology of Education*, 37(5), 684-701.
- Meehan, C., & Howells, K. (2017) „What really matters to freshers?“. evaluation of first year student experience of transition in to university. *Journal of Further and Higher Education*, 42(7), 893-907.
- Merrill, B. (2015). Determined to stay or determined to leave? A tale of learner identities, biographies and adult students in higher education. *Studies in Higher Education*, 40(10), 1859-1871.
- Mõisavald, S. (2011). *Üliõpilaste õpibarjääride ületamise toetamine õppejõudude arusaamades*. Külastatud aadressil http://andragoogika.tlu.ee/?page_id=142
- Oks, M. (2018). *Erinevate põlvkondade eelistused õppemeetoditele ja tehnoloogia kasutamisele koolituses*. Publitseerimata magistr töö. Tallinna Ülikool.
- Pilt, L. (2019). *E-õppe statistika (2018)*. Külastatud aadressil <https://etu.ut.ee/2019/e-oppe-statistika-2018/>
- Pilt, L., & Läheb, R. (2005). Täiskasvanu õppimine. Jõgi, L., Ristolainen, T. (Kogumik). *Õppimine ja õpetamine avatud ülikoolis* (lk 345-377). Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Raaper, R., Brown, C. & Llewellyn, A. (2021). Student support as social network: exploring non-traditional student experiences of academic and wellbeing support during the Covid-19 pandemic. *Educational Review*. Külastatud aadressil: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/00131911.2021.1965960>

- Rabourn, K.E., Brckalorenz, A. & Shoup, R. (2018). Reimagining Student Engagement: How Nontraditional Adult Learners Engage in Traditional Postsecondary Environments. *The Journal of Continuing Higher Education, Education*, 66(1), 22-33.
- Reinhold, M. (2017). *Täiskasvanuhariduse valdkonna statistika põhinäitajad*. Külastatud aadressil https://www.hm.ee/sites/default/files/uuringud/tk_valdkonna_statistika.pdf
- Roosalu, T., Roosmaa, E.-L., Lindemann, K., Reiska, E., Saar, E., Unt, M., Vöörmann, R., & Lang, A. (2013). *Täiskasvanud õppijad Eesti kõrgharidussüsteemis. Uuringu aruanne*. Tartu: Ecoprint.
- Ruey, S. (2010). A case study of constructivist instructional strategies for adult online learning. *British Journal of Educational Technology. Vol 41 No 5 2010* 706–720 doi:10.1111/j.1467-8535.2009.00965
- Räis, M. L., Kallaste, E., Kaska, M., Järve, J., & Anspal, S. (2014). *Põhi- ja keskhariduseta täiskasvanute tasemeharidusse tagasitoomise toetamine. Uuringu raport*. Külastatud aadressil http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/44227/Pohi_ja_keskhariduseta_taiskasvanute_tasemeharidusse_tagasitoomine.pdf?sequence=1
- Saar, E., Tamm, A., Roosalu, T., & Roosmaa, E.-L. (2012). *Mittetraditsiooniline tudeng kõrgkoolis. Uuringu lõpparuanne*. Tartu. Ecoprint.
- Schuetze, H.G. (2014). From adults to non-traditional students to life long learners in higher education: Changing contexts and perspectives. *Journal of Adult and Continuing Education*, 20(2), 38-55.
- Schuetze, H.G., & Slowey, M. (2002). Participation and exclusion: A comparative analysis of non-traditional students and lifelong learners in higher education. *Higher Education*, 44, 309-327.
- Staddon, R.V. (2020). Bringing technology to the mature classroom: age differences in use and attitudes. *Staddon International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 17(11),1-20.
- Sutrop, M., Lauristin, M., Loogma, K., & Eametsa, R. (2019). *Tark ja Tegus Eesti 2035*. Külastatud aadressil https://www.hm.ee/sites/default/files/tark_ja_tegus_kogumik_a4_veebi.pdf
- Sutrop, M., Toming, H., & Kõnnusaar, T. (2017). *Hea kooli käsiraamat*. Tartu: Eesti Keele Sihtasutus.
- Talviste, K. (2011). Eestlastel napib julgust küsida edasi – õppimiseks paindlikumat töögraafikut. *Ajatrepp*, 3, 17.

Trumm, E., Urmann, H., Remmik, M., Mägi, M., Tubelt, E., & Espenberg, S. (2020).

Eriolukorra õppetunnid : distantsõppe kogemus Tartu Ülikoolis. Kokkuvõte.

Külastatud aadressil

https://www.ut.ee/sites/default/files/www_ut/distantsope_kokkuvote_08.10.2020.pdf

Valk, A. (2005). Täiskasvanu õppimine. Jõgi, L., Ristolainen, T. (Kogumik). *Õppimine ja õpetamine avatud ülikoolis* (lk 19-38). Tartu Ülikooli Kirjastus.

Vint, J. (2017). *Mittetraditsioonilise õppija õpioskused kõrgkoolis kutseõpetaja õppekaval õppimiseks*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.

Whiteman, J, A, M. (2002). *The Adult Learner in the Computer Mediated Environment*. University of Central Florida.

Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Lisad

Lisa 1. Intervjuu kava

Intervjuu nr 1 küsimused:

1. Sissejuhatavad küsimused:

- a) Mis valdkonnaga Te enne ülikooli astumist tegelesite?
- b) Mis ajendas Teid ülikooli astuma?
- c) Kuidas on õpingud siiani sujunud?
- d) Milliseid raskusi on ette tulnud?
- e) Millised tehnoloogilisi vahendeid omate ja kasutate isiklikult?
- f) Kui palju Teie ja Teie tuttavatest kasutavad nutitelefone ja /või tahvelarvutit, sülearvutit igapäevaelus? Mil määral kasutate nutitelefone/tahvelarvuteid, sülearvutit õppe- eesmärkidel?
- g) Kuidas Te kirjeldaksite ennast uuendustega kohanejana?

2. Kogemused nutiseadmega õppimisega (e-õppega)

- a) Milliseid e-keskkondi on ülikoolis olles kasutada vaja olnud? (ÕIS, Moodle, *Google Drive*)
- b) Milline keskkond on Teile meelepärane ja milline valmistab Teile kõige rohkem raskusi? Põhjendage, miks valmistab raskusi?
- c) Mis valmistab Teile raskusi Moodle kasutamisel?
- d) Mis valmistab Teile raskusi ÕIS-i kasutamisel?
- e) Kirjeldage, kuidas Te korraldate kaastudengitega omavahelist suhtlust? (rühmatööde ettevalmistus, kaasõpilaste toetus jne).
- f) Kirjeldage, kuidas Te suhtlete õppejõududega? (e-post, *Messenger*, *Skype* jne)
- g) Milline on Teie varajasem e-õppe kogemus õppe-eesmärgil?
- h) Millist veebituge vajaksite ülikoolilt rohkem? Kirjeldage või nimetage.
- i) Kas Te tunnete, et õpitulemused on kannatanud või kehvemad seoses e-õppega? Põhjendage, miks Te nii arvate?
- j) Olete mõelnud õpingud pooleli jätta, kuna Te tunnete, et ei saa digivahenditega hakkama? Kas olete selle plaani maha matnud või mõlgub see veel siiani meelel?
- k) Kas Teile valmistab raskusi seadmete juurdepääs ning interneti ühenduvus? Kirjeldage täpsemalt.
- l) Mida Te teete, kui Teil on õpingutega seotud tehnilisi probleeme?

m) Kirjeldage, kuidas ülikool ja õppejõud saaksid Teid rohkem toetada.

Lõpus küsin veel isikliku teavet, et mis kursuse üliõpilane ja mitmendat aastat õpib?

Intervjuu nr 2 küsimused:

- Kuidas kohanesite õpingutega distantsõppe ajal?
- Mis valmistab distantsõppe ajal kõige enam raskusi?
- Mis Teile meeldis distantsõppe juures? Tooge midagi positiivset välja.

Lisa 2. Kodeerimine QCMap programmis.

QCMap

Õpingutega hakkamasaamine distantsõppe ajal + ✎ 🗑

Õppejõudude toetus- paindlikud tähtajad

Õppejõudude toetus on vajalik

Suuremahulised kodutööd.

Keskkond õppetöoks - õpikeskkond puudus.

Sujuv üleminek distantsõppele.

Digivahendite puudus.

Õpitulemused

Transport ja majutus.

Vahetu kontakti tähtsus.

alternatiivsed kodutööd

õppematerjali puudus - õppematerjali ei saandu kätte

Mure tervise pärast - distantsõpe hakkab lõpuks tervisele

Õppejõudude toetus: kodutööde esitamise suhtes on paindlikud.

Keskkond õppetöoks- keskkond oli olemas.

Main Categories +

Raskused distantsõppe ajal. + ✎ 🗑

Suuremahulised kodutööd

Distantsõpe tuli ootamatult.

Palju erinevaid keskkondi, mida kasutatakse.

Digivahendite puudus

enesedistsipliin, eneseregulatsioon ja õpioskused.

Õppejõudude ja kaasõpilaste toetuse puudus.

Unearvelt tuleb kodutöid teha.

Lapsed ja pere on kodus distantsõppel

Mis meeldis distantsõppe juures? + ✎ 🗑

Alternatiivsed kodutööd-kui ei saa seminarides osaleda

Ei pidanud kohal käima

Õppejõud on vastutulelikud

Transpordi ja majutuskulude kokkuhoid

Distantsõpe meeldis

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Jaana Veri,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Mittetraditsiooniliste õppijate arvamused õppimise kohta ülikoolis, e-õppes ja COVID-19 tingitud distantsõppes“, mille juhenda on Mari Karm reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Jaana Veri

19.05.2022